

Име и презиме студента: Наташа Ђорђевић

Наставна јединица: Јован Јовановић Змај, *Ђулићи* и *Ђулићи увеоци*

Школа и разред: Гимназија II разред

Датум и вријеме одржавања часа: 29.1.2016. у 11.45

Врста часа: Обрада новог градива

Наставне методе: текстовна метода, аналитичко-синтетичка метода, монолошка метода, дијалогска метода, метода запажања и показивања, поредбена метода,

Наставна средства: *Ђулић (XLI)*, *Ђулић XLVII* и *Увелак II*, табла, креда, слике фототипских издања часописа које је Јован Јовановић Змај уређивао, слика пјесника и Руже Личанин

Литература за ученике:

ЈОВАНОВИЋ, Јован Змај. *Песме*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Прво издање, 2000.

Литература за наставнике:

ДЕРЕТИЋ, Јован. *Историја српске књижевности*. Београд: Просвета, 2004.

ПОПОВИЋ, Миодраг. *Историја српске књижевности: Романтизам*, Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1985.

НИКОЛИЋ, Милија. *Методика наставе српског језика и књижевности*. Београд: Завод за уџбенике, 2009.

НАСТАВНИ ЦИЉЕВИ

ОБРАЗОВНИ ЦИЉЕВИ

Ученике упознати са ликом и дјелом Јована Јовановића Змаја, као и са избором пјесама из збирке *Ђулићи* и *Ђулићи увеоци*, објаснити назив који је у наслову двије збирке пјесама. Док их будемо упознавали са биографијом пјесника, упоредо их упознајемо и са историјском позадином и настанком збирке. Ученици ће сазнати у којим је све књижевним врстама Јован Јовановић Змај стварао (љубавна поезија, сатирична, политичка, поезија за дјецу). Затим доживљајном и аналитичкосинтетичком проучавању пјесама из збирке *Ђулићи (XLI)*, *Ђулић (XLVII)* и *Ђулићи увеоци (II)*. Откривати и образлагати најважније чиниоце пјесама по избору: тематско-мотивски слој (љубав, страх, идеална драга, пејзаж, смрт драге), композицију пјесама, стилска и језичка средства (метафора, контраст, хипербола, понављања, анафора). Указивати ученицима на особине лирске пјесме (низање мотива, осјећајност, стих, рима). Указивати на вриједност Змајевих збирки пјесама *Ђулићи* и *Ђулићи увеоци (Ђулић XLI, Ђулић XLVII и Ђулићи увеоци II)*, аналитичкосинтетичким путем указати на квалитет избора пјесама и остварити њихово естетско разумијевање. Повезати збирке *Ђулићи* и *Ђулићи увеоци* са збирком пјесама италијанског пјесника Франческа Петрарке *Канџонијер* коју су обрађивали у претходном разреду, јер Змајеве збирке *Ђулићи* и *Ђулићи увеоци* имају исту композицију као *Канџонијер* Франческа Петрарке. Помоћу истраживачких задатака мотивисати ученике да сами проналазе стихове из пјесама који су на њих оставили посебан утисак. Ученике навести да се присјете Змајевих пјесама које су раније читали (*Стара бака, Жаба чита новине, Пачија школа, Материна маза, Мали коњаник* и тако даље). На почетку часа мотивисати ученике повезујући на тематском и композиционом плану Петраркин *Канџонијер* са Змајевим збиркама *Ђулићи* и *Ђулићи увеоци*. При проучавању пјесама укључити и знање о народној поезији, као што су стих и стилске фигуре које су присутне у народној поезији а и код Змаја. Подстицати ученике да трагају за стилским средствима, врстама стихова и римом. Ученике мотивисати тако што ћемо повезати Змајеву поезију са музичком културом (Здравко Чолић, Звонко Богдан *Песмо моја*

закити се цветом). Такође, повезати и са филмском културом како би сазнали више о животу Јована Јовановића Змаја (*Шешир професора Косте Вујића*).

ВАСПИТНИ ЦИЉЕВИ

Ученици треба да уоче осјећања која су присутна у збиркама а то су: љубав, повјерење, надање као и љубавно страховање. Код ученика треба пробудити врлине као што су љубав према ближњим, према природи, према животу, према свему што нас окружује, а треба пробудити и патриотско васпитање. Објаснити им значај љубавне емоције, сигурности и припадања насупротив издаји, самоћи и болу. На ученике треба утицати да уоче поруке из пјесама, афирмацију љубави, искрености, и духовне љепоте.

ФУНКЦИОНАЛНИ ЦИЉЕВИ

Умјетничким текстом код ученика развити љубав према књижевној умјетности и створити читалачке навике, да би они обогатили репродуктивну и стваралачку машту и ојачали чулни, језички и литерарни сензибилитет. Потребно је код ученика пробудити интересовање за Змајево стваралаштво давањем домаћих задатака. Укључити и биографски метод у тумачење књижевног дјела, тако што ће ученици добити писма Змаја и његове жене, а то би требало да их подстакне на читалачку активност.

МОТИВИСАЊЕ УЧЕНИКА ЗА РАД

Са поезијом Јована Јовановића Змаја ученици се упознају још у основној школи када читају његову поезију за дјецу, као што су пјесме: *Жаба чита новине*, *Пачија школа*, *Мали коњаник*. Они су већ тада упознати са једним дијелом стваралаштва Јована Јовановића Змаја. Читајући поезију ученици треба да траже сродство са пјесником, да буду спремни да се мијењају, да се побољшају, препознају себе и откривају новог себе.

Приликом локализовања текста ученицима наговијестити већ познату пјесму из збирке *Ђулићи*, а то је ђулић *XVII Кажу ми, кажи*, коју су читали у

основној школи. Овај поступак је економичан јер се радозналост буди освјежавањем већ усвојеног знања, успоставља се веза са наставом из основне школе, афирмише се памћење умјетничких поступака.

Пјесме које су раније читали инспиративно дјелују на даље читање. Ако су већ поменута пјесма *Кажми ми, кажми* и поезија за дјецу коју је писао Змај на ученике оставиле позитиван утисак, то ће их мотивисати да читају и друга дјела овог пјесника.

Мотивацију можемо подстицати и издвајањем репрезентативних пјесама из збирке. Један наспрам другог постављени *ђулић* и *ђулић увелак: Кажми ми, кажми* и *Пођем, клецнем, идем, застајавам* или пак *Љубим ли те* и *Кад сам био на твојом гробу* могу мотивисати ученике на читање ове двије збирке пјесама.

Мотивацију остварити и преношењем радозналости с једног дјела на друго, у овом случају то можемо извршити присјећајући се дјела Јована Јовановића Змаја. Мотив младалачке и еротске љубави зближава и доводи у средиште интересовања пјесме са разних просторних, временских и језичких раздаљина. Са *Ђулићима* можемо довести у везу *Песму над песмама* из Библије, *Слово љубве* деспота Стефана, Петраркин *Канџонијер*, поезију Шишка Менчетића и Џора Држића, *Враголије* Бранка Радичевића, *Santa Mariu della Salute* Лазе Костића.

Мотивацију код ученика подстицати и историјском позадином збирке; када ученике упознамо са подацима из живота Јована Јовановића Змаја биће им јасније и пјесме из збирки *Ђулићи* и *Ђулићи увеоци*.

Код ученика пробудити интересовање за читање пјесама Јована Јовановића Змаја слушањем популарних музичких композиција као што су: *Песмо моја закити се цветом* (*ђулић XLVII*), пјевали Здравко Чолић и Звонко Богдан, а композицију написао Корнелије Ковач; *Месечина, а месеца нема* (*ђулић VII*), Звонко Богдан; *Кажми ми, кажми* (*ђулић XVII*) пјева секстет „Наракорд“; *Може ли сунце сјати* (*ђулић XXI*) пјева Звонко Богдан; *Тијо ноћи*, познатија као музичка композиција *Тихо, ноћи, моје сунце спава*, пјевали су Ивана Пандуровић, Браћа Бајић, Звонко Богдан, Миодраг Богдановић & Хор ОС Дринка Павловић, секстет „Студио“, „Колибри“; *Ђулићи, Ђулићи* (*ђулић LIII*) пјева Звонко Богдан а композицију писао Корнелије Ковач; *Село је сунце јарко* (*ђулић LV*) пјева Звонко Богдан; *Заспала си а ја будан*

(*Ћулић LXI*) пјева Звонко Богдан; *На твојм гробу (Ћулић увелак IX)* пјева Александар Трандафиловић.

Такође, на крају часа препоручити да гледају серију *Шешир професора Косте Вујића*, у серији ће сазнати о Змајевом животу, да је био лекар, да се дружио са Ђуром Јакшићем, Бранком Радичевићем и познатим професором њемачког језика Костом Вујићем.

Подстицати ученике да износе своја гледишта, судове. Ученике емоционално и мисаоно ангажовати при проучавању лирских пјесама; то ће им бити мотивација за читање.

ИСТРАЖИВАЧКИ ЗАДАЦИ

1. Читајте пјесме из збирке *Ћулићи* и *Ћулићи увеоци* Јована Јовановића Змаја. – Размислите, на кога пјесника и на које дјело, раније обрађивано, подсећају Змајеве пјесме својом тематиком. – Какво је животно искуство могло навести пјесника да напише ове двије збирке?
2. Прочите ове двије збирке. – Какве асоцијације, мисли и осјећања изазива у вама ријеч *Ћулић*, а какве *Ћулић увелак*? – Размишљајте о симболици ријечи *Ћул (ружа)*.
3. Спремите се да изнесете своје умјетничке доживљаје послје читања пјесама (*Ала је леп, Песмо моја, закити се цветом* и *Болна лежи а нас вара нада*). – Образложите утиске, осјећања и мисли које су оне пробудиле у вама. – Истакните шта је у пјесми било вама страно и непознато. – Упоредите своје доживљаје пјесама послје првог читања са схватањем послје поновљеног читања.
4. Обратите пажњу на пјесму *Ала је леп овај свет!* – Какав утисак ова пјесма изазива у вама.
5. Задржите се на пјесми *Песмо моја, закити се цветом*. – Која стилска фигура је честа у овој пјесми? – Како се лирски субјект обраћа пјесми? – Шта он тражи од пјесме?

6. Образложите како схватате стих *Разумеће што не умеш каз'ти!* – Кога пјесма поздравља? – Ко су сва срца што се силно љубе? – Откријте смисао пјесме и њене поруке.
7. Претпоставимо да се пјесникова жеља остварила. – Да ли је пјесма пренијела осјећања лирског субјекта? – Зашто он мисли да се читав свијет воли, да се осјећа као он? – Да ли су сви заљубљени као он?
8. Каква осјећања је у вама изазвала пјесма *Болна лежи а нас вара нада.* – Зашто на крају сваке строфе имамо рефрен?
9. О чему лирски субјект прича својој драгој која умире? – Зашто прича о прољећу? – Који дио Србије?
10. На основу стихова *Бистир извор где смо били лане,/ Кажу да је из вилиних двора,/ Од њег' болник оздравити мора* закључите шта је пјесникова последња нада? – Зашто је необично за Змаја да вјерује у то?
11. Шта описују стихови *Отуд видиш на све четир' стране/ Даљна места, њиве и пољане;/ Лево Дунав, Банат, Бачка мила,/ Авала се десно заплавила,/ А подаље ти брежуљци сиви,/ То је Босна – и ту Србин живи./ „Је ли – Србин живи...“* – Какав је ово мотив?
12. Којој епохи припадају ове пјесме? – Образложите које одлике, мотиве епохе проналазимо у пјесмама? – Шта представља прољеће? – Шта смјена годишњих доба представља?

ТОК ЧАСА

УВОДНИ ДИО ЧАСА

У уводном дијелу часа ученике ћу мотивисати разговором о *Канџонијеру* Франческа Петрарке, који су они обрађивали у првом разреду средње школе.

Претходне школске године сте анализирали збирку пјесама познатог италијанског пјесника? О ком пјеснику се ради? Које је његово најпознатије дјело? Каква је композиција Петраркиног 'Канџонијера'? Који је основни мотив те збирке? Пјесник српског романтизма има двије збирке пјесама које су тематски и композиционо сродне 'Канџонијеру'. О којима дјелима је ријеч?

Најзначајнији представник хуманизма и ренесансе је Франческо Петрарка (1304–1374), а највећу славу је стекао својом збирком *Канџонијер*. То је збирка љубавних пјесама испјеваних на народном језику, посвећен је госпођи Лаури. Збирка има дводијелну композицију. Први дио је испјеван *За живота мадоне Лауре*, а други дио *По смрти мадоне Лауре*. Мотив идеалне и мотив мртве драге је централни мотив у збирци. Два најпознатија дјела Јована Јовановића Змаја су двије збирке које је пјесник посветио својој супрузи Ружи Личанин. Прва збирка носи назив *Ђулићи* и описује срећне тренутке њихове љубави. Друга збирка пјесама има назив *Ђулићи увеоци* и настала је после Ружине смрти.

Ко је био Јован Јовановић Змај? – Чиме се бавио? – Ком књижевном правцу припада? – У којим књижевним врстама је стварао? – Које су основне особине романтизма?

Јован Јовановић Змај (1833–1904) рођен је у Новом Саду. Студирао је право, а затим медицину и радио је као љекар. Оженио се и добио дјецу, а затим се дешава трагедија за трагедијом у његовом животу. У кратком временском периоду умрло му је петоро дјеце и жена Ружа Личанин. Био је најплоднији пјесник српског

романтизма. Јаша Продановић је приредио најпотпуније издање публиковано у 16 књига, а према том издању изворних Змајевих пјесама је 4 152 са укупно 79 748 стихова; томе се могу придодати преводи којих има много (преводио је Љермонтова, Гетеа, Петефија), једну драму и неколико прозних текстова. Бавио се уредништвом у неколико значајних часописа и листова, међу којима се издвајају: *Јавор*, *Змај*, *Жижга*, *Стармали*, *Невен*. За живота је био признат и слављен у свом народу. Умро је у Сремској Каменици, гдје се данас налази његов музеј. Припадао је епохи романтизма, а поетичка начела овог периода су ослањање на народну књижевност, емоционалност, опис пејзажа који одсликава душевно стање лирског субјекта и слично.

Пјесме које ћемо обрађивати налазе се у двије најпознатије Змајеве збирке *Булићи (XLII и XLVII)* и *Булићи увеоци (II)*. Пјесме су означене римским бројевима као и пјесме у Петраркином *Канџонијеру*. Књиге је посветио супрузи Еуфросини (Ружи) Личанин и већина пјесама прве збирке настаје у периоду познанства, вјереништва и првих година брака, док је друга књига настала последице породичне трагедије. Наслов збирке упућује на име његове супруге Руже, јер *ђул* на персијском значи ружа. Послије Змајеве смрти објављена су два писма, једно је његова просидба а друго Ружин одговор, а та два писма су названа *Два прва Булића*. Ученицима укратко изложити основне податке који се односе на збирке.

Булићи пјевају о испуњењу сна о срећној љубави. Послије уводне пјесме *Разговор са срцем*, слиједи још 71 кратка лирска пјесма, нумерисана без наслова. Свака од њих је „ђулић“, а све заједно су „ђулићи“. У збирци су низани лирски тренуци али су сви затворени, јединство књиге не заснива се ни на тематском ни жанровском јединству. У збирци се открива унутарњи развој, лирско догађање, прича са главним протагонистима, у коју се уклапају појединачне пјесме, свака на свој начин. Дубље јединство не почива на повезаности између стварних догађаја љубавне историје која је у позадини књиге. Догађаји се само понекад могу наслутити, а у највећем броју пјесама догађаји су само наговјештени или су дата душевна стања из којих се назире нешто конкретно. Тај развој чине поступни, понекад драматични прелази, од мрачних на свијетла осјећања, од туге на радост. На почетку збирке влада меланхолично расположење, када се појави драга оно

прераста у ведро и радосно расположење. Из тога се рађа поезија среће и радости. Збирка представља израз Змајевих осјећања према Ружи; у тим горњим слојевима се назире идилична срећа грађанске породице. Интезитет емоција је до те мјере снажан да потискује сентименталну идилу. Префињена и суптилна осјећања, доведена до праве пјесничке музике, претварају се у сублимне слике; емоција се прелива у стотине разноликих боја. Љубав се види, чује, сами пољупци пјевају. Драга је: румено чело, зелен венац, шарна дуга, бели анђео, бисер, црква, снага, цвеће, једном ријечју – она је универзум. У збирци има и родољубивих мотива, за њега је идеална Српкиња.

Булићи увеоци су наставак претходне збирке, али по осјећању и тону они су супротни њима. Састоји се од 69 кратких лирских пјесама, нумерисаних без наслова. Однос између пјесама ове збирке је другачији. Ова збирка је компактна, појединачне пјесме стоје свака за себе, између њих нема повезивања по принципу низања, не постоји јединствена лирска прича, нема хоризонталног развоја те приче аналогног радњи романа. Тематско јединство лирског циклуса је изражено, јер све пјесме говоре о основној теми, а то је однос према смрти. Њена унутарња структура конструише се по вертикали, она открива кретање од смрти као догађаја у животу ка смислу који смрт има у односу на пјесника самог, на његове непрекинуте везе са најближим умрлим људима и на свијет уопште, односно кретање од трагично интониране егистенцијалне лирике до лирске метафизике. Пјесме се могу разврстати у пет неједнаких група: евокативне пјесме, пјесме које говоре о пјесниковом душевном стању, трећа група су пјесме у којима имамо аналогију пјесникове туге и изгледа ствари око њега, четврта група стоји сама за себе за њу је карактеристична окренутост ка оностраним и пета група су пјесме са прагматичним порукама. У овој збирци пјесник се преноси у имагинарни свијет гдје чује своју драгу, она наставља свој живот у његовом сјећању, мртви и њега самог снаже. По Змају, нема међе између живота и смрти. Живи примају у себе свјетлост мртвих, у којој се душе умрлих спајају као у неки праоблик. На свјетлости тога споја суше се сузе уцвиљених.

ГЛАВНИ ДИО ЧАСА

У главном дијелу часа ученике обавијестити да пажљиво слушају пјесме које ће касније анализирати.

Обратите пажњу на мотиве који су присутни. – Спремити се за образлагање својих умјетничких доживљаја после читања пјесама. – Образложити утиске, осјећања и мисли који су пробуђени у вама.

Ученици ће мотив идеалне драге и умрле драге повезати са Петраркиним *Канционијером*. Схватиће да ове збирке представљају „интимни роман“ самог пјесника који у првој збирци описује познанство са Ружом Личани и срећан породични живот, а у другој збирци њену смрт и смрт дјете. Прва збирка је сва у веселом и безбрижном тону, преовладава осјећање љубави и среће, док је друга збирка тужна. Најчешћи описи су описи природе и прољећа који и јесу основни мотиви романтизма.

Аналитичкосинтетички приступ одабраним пјесмама

Какав утисак је на вас оставила пјесма ‘Ала је леп овај свет’ (Булић ХЛII)? – Какав су амбијент и атмосфера описани? – Какво осјећање преовладава у пјесми? – На шта то осјећање лирски субјект преноси? – Какав је опис природе у овој пјесми? – Које је доба године описано?

Због теме љубави и због једноставности поезија Јована Јовановића Змаја ће се свидјети ученицима. У пјесми је описана природа у прољеће. У пјесму је уткано осјећање љубави које се преноси на читав свијет. Ритам у пјесми је кратак и убрзан; на тај начин пјесник исказује усхићење које у њему изазива љубав. Змај ниже све љепоте природе у прољеће, у којој се налази са својом драгом. Он наводи *поток*,

цвет, њиву, хлад, Дунав... То је природа у најљепше доба године када све цвјета, а то је прољеће. Све у природи, пјесма славуја, пејзаж, све дочарава његово усхићење љубављу.

Шта пјесник исказује учесталим коришћењем ријечи: овде-онде, тамо-овде, ено-ево? – Уочите какав је ритам? – Уочите какав је стих?

Коришћењем израза *овде-онде, тамо-овде, ено-ево* означава интимну близину двоје заљубљених. Овдје се постиже кулминација, када лирски субјект каже *овде срце/ овде ти*. Пјесму одликује једноставна версификација, кратки стихови (најчешће од три и четири слога), изванредна ритмичност и мелодичност.

Како пјесник исказује снажан занос и усхићење? – На који начин исказује бескрајну љубавну срећу? – Пронађите и илуструјте стиховима?

Пјесник кратким стиховим и убрзаним ритмом исказује усхићење и снажан занос љубави. Своју бескрајну љубавну срећу наговјештава ријечима *ала је леп овај свет*, осјећање љубави наглашава тиме *АЛА*.

Како на вас дјелује ова пјесма? – Којој врсти лирске пјесме припада? – Шта пјесник слави у овој пјесми?

Пјесма је идилична. Из поетике произилази и основни умјетнички, естетски квалитет ђулића, а то је прије свега њихова једноставност, лакоћа и сажетост. *Ђулићи* су једноставне пјесме, баш као и дитирамб *Ала је леп*. Ова пјесме подсећа на дјечје пјесме, она је лака, али се никако не може говорити о недостатку унутарње сложености. За Змаја је карактеристично да су најсложеније мисли, слике и емоције у изразу и мелодије крајње једноставне.

Посматрај свијет пјесме са радошћу, љубављу и гостољубивошћу. - Какве су идеје ове пјесме? – Коју поруку лирски субјект шаље? – Које су поруке ове пјесме?

У овој пјесми доминирају идеје љубави, мира, човјекољубља, јер оне представљају највеће врлине човјека. Порука пјесника је да се његују врлине, да се слави љубав и мир. Поруке ове пјесме су да је свијет лијеп када су заљубљени, свијет постаје љепше, за лирског субјекта све почиње да цвјета, природа се буди.

Пјесма под насловом 'Песмо моја, закити се цветом' какав је утисак на вас оставила? – Која стилска фигура је честа у овој пјесми? – Како се пјесник обраћа пјесми? – Какав је пјесников став? – Шта он тражи од пјесме?

Ова пјесма је позната из популарне музичке културе и на ученике оставља позитиван утисак. Стилска фигура заступљена у овој пјесми је анафора, понављање *Песмо моја* на почетку два прва стиха прве строфе. Лирски субјект се пјесми обраћа у императиву, он жели да његова пјесма путује свијетом, да преноси срећу на све који се воле. У овој пјесми је изражена снага поезије, јер пјесма може све на овом свијету. Његов став је аутопетичан, за њега је поезија бесмртна. Његова пјесма је дијете његове љубави. Пјесма се састоји од три строфе са по четири стиха (катрени), стихови су десетерци а рима је парна.

Обратите пажњу на стихове 'Разумеће што не умеш каз'ти'! На шта пјесник мисли, шта ће да разумију? – Кога пјесма поздравља? – Ко су 'сва срца што се силно љубе'? – Открити смисао пјесме и њене поруке.

Стих *Разумеће што не умеш каз'ти* је каталектички јер долази до скраћивања броја слогова зарад форме десетерца; пјесник мисли да пјесма може да пренесе осјећања која се ријечима не могу описати. Пјесмом поздравља све на овом свијету, поздравља све који се воле. Пјесму ће сви разумјети и има још наде за свијет и љубав у свијету, лирски субјект каже *још сва срца охладнила нису*.

Да ли је пјесма пренијела своја осјећања? – Зашто он мисли да се читав свијет воли и да се сви осјећају као он? – Да ли су сви заљубљени као он?

Човјек када је заљубљен и када воли, осјећа и мисли да су сви као он, јер то осјећање преплави човјека и прелива се на читав свијет.

Пјесме под насловом 'Болна лежи а нас вара нада' каква осјећања је у вама изазвала ова пјесма? – Зашто на крају сваке строфе имамо рефрен? – Чему он служи? – Уочите какав је ово рефрен?

Ова пјесма ће у ученицима изазвати осјећање туге, страха, бола. Својеврсни рефрен у пјесми појављује се на крају строфе, сваки пут њега изговара драга и у њему резимира све о чему је пјесник говорио у претходној строфи. Рефрен је семантички.

О чему лирски субјект прича својој драгој која умире? – Зашто прича о прољећу? – Који дио Србије описује?

Пјесник својој драгој прича о прољећу и пејзажу у прољеће јер прољеће означава буђење и рађање природе и живота; јесен и зима означавају период када природа умире, а у прољеће она оживљава. Описујући природу у прољеће, пјесник жели да код драге пробуди наду у оздрављење, те да је подсјети на заједничке тренутке среће. Пјесник описује фрушкогорски крај као и његов узор Бранко Радичевић.

Обратите пажњу на стихове 'Бистир извор где смо били лане,/ Кажу да је из вилиних двора,/ Од њег' болник оздравити мора', шта закључујете да је посљедња нада лирског субјекта? – Зашто је необично за Змаја да вјерује у то?

Пјесникова посљедња нада је љековита вода која тече из извора на Фрушкој гори, он почиње вјеровати у њену љековитост. То је необично, јер је Змај био љекар, а љекари не вјерују у љековите изворе и слично. Он зна да јој нема лијека, али ће покушати и на овај начин да своју драгу остави у животу.

Шта описују ови стихови 'Отуд видиш на све четир' стране/ Даљна места, њиве и пољане;/ Лево Дунав, Банат, Бачка мила,/ Авала се десно заплавила,/ А подаље ти брежуљци сиви,/ То је Босна – и ту Србин живи'./ 'Је ли – Србин живи...' – Какав је ово мотив? – Који је још мотив присутан у пјесми, обратите пажњу на стихове 'Стићи ћемо белом манастиру;/ Па у храму, где су рајски зраци,/ Молићемо с' Богу - / „И божјијој мајци!“ – Пронађите сталне епитете из народне књижевности! – Уочите поруку пјесме?

Пјесник описује крајеве Србије и показује на брежуљке који представљају Босну, говори да и ту Срби живе. Ово је патриотски мотив који је често присутан у поезији Јована Јовановића Змаја. Присутан је и религијски мотив. Стални епитети у пјесми су: *врело чело, суннице славно, мили славуји, белом манастиру, рајски зраци, вилиних двора*. Порука ове пјесме је да нада посљедња умире.

Шта је Змајев петраркизам предодредио у збирци? – Да ли се Змајево схватање љубави разликује од Петраркиног схватања? – Иако су Ђулићи лирски дневник, да ли се ишта конкретно сазнаје о заљубљенима?

Змајев петраркизам предодредио је заједничку структуру његових књига о љубави. Изван те структуре мало чега има што потиче од Петрарке. Змајево схватање љубави се утопило у његову патријархалну породичну осјећајност. У његовим *Ђулићима* мало се сазнаје о подацима из љубавне историје, не сазнајемо ништа о заљубљенима. Само у једном ђулићу (*Мрачни, кратки дани*) има трагова њиховог првог сусрета и у другима, вијест да ће добити сина и родитељска срећа крај колијевке. Назив збирке инспирисан је љубављу према Ружи.

ЗАВРШНИ ДИО ЧАСА

У завршном дијелу часа заједно са ученицима ћу извршити синтетички осврт на анализиране пјесме.

Којој епохи припадају ове пјесме? – Образложите које одлике, мотиве епохе проналазимо у пјесмама? – Шта представља прољеће у пјесмама епохе романтизма? – Шта смјена годишњих доба представља?

Пјесме које смо обрађивали припадају епохи романтизма, пјесме су љубавне и у њима преовладавају емоције, осјећајност, идеална драга, пејзаж, прољеће, наговјештаји, слутње, близина смрти. Идеална драга је приказана апстрактно, она је

симбол љепоте. Примјетно је ослањање на народну књижевност, то се види кроз употребу стиха (десетерац, петерац, шестерац), стилске фигуре (метафора, анафора, хипербола, епитети, контрасти). Осим народне књижевности, елементи романтизма су и подаци из биографије пјесника који се налазе у збиркама, затим у наслову збирке (*Ћул – ружа*), родољубље, пејзаж који одсликава стање у којем се налази пјесникова душа, патриотизам.

Изглед табле

ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ

(1833–1904)

Ђулићи (1864) и *Ђулићи увеоци* (1882)

- Петрарка *Канџонијер* (мотив идеалне драге, мртве драге и композиција)
- Змај – пјесник романтизма
- биографија, брак са Ружом Личанин
- назив збирке *Ђул (ружја)*
- лирске пјесме, сатиричне пјесме, пјесме за дјецу, преводи, прозна дјела и драма.
- тематско-мотивска анализа (драга, пејзаж, емоције, слутња...)
- ослањање на народну књижевност (стих, стилске фигуре)

Домаћи задатак

За домаћи задатак ученици ће аналитичкосинтетичком методом анализирати двије пјесме из *Ђулића* и двије пјесме из збирке *Ђулићи увеоци*. Из прве збирке предлажем пјесме *Разговор са срцем*, *Ђулић II (Мрачни, кратки дани)* и *Ђулић XVII (Кажу ми, кажу)*, а из друге збирке *Увелак I (Све што даље време хити)*, *Увелак IV (Пођем, клећнем, идем, застајавам)*, *Увелак IX (Кад сам био на твојем гробу)*.

ПРИЛОЗИ ЗА УЧЕНИКЕ

Ђулић (XLII)

Ала је леп
Овај свет –
Онде поток,
Овде цвет;
Тамо њива;
Овде сад;
Ено сунца;
Ево хлад;
Тамо Дунав
Злата пун,
Онде трава,
Овде жбун,
Славуј пева,
Не знам гди –
Овде срце,
Овде ти!

Ђулић XLVII

Песмо моја, закити се цветом,
Песмо моја, замириши светом;
Још сва срца охладнила нису -
Познаће те, песмо, по мирису!

Познаће те да си чедо миља,
Да ти љубав мајка и дадиља,
Да си рада певати о сласти,
Разумеће што не умеш каз'ти.

Песмо моја, већ си на полету,
Поздрави ми све на овом свету,
Поздрави ми славље и голубе,
И сва срца што се силно љубе.

Увелак II

Болна лежи, а нас вара нада:
Оздравиће, оздравиће млада!
Наша нада – сен празнога сена –
Поседасмо поред одра њена.
Ми и сену верујемо слепо.
- Она моли:

„Причај ми што лепо!“

Гладећ' косу са чела јој врела,
Смишљам шта би радо чути хтела.
Што ј' најлепше радо бих јој низ'о:
Видиш, душо, пролеће је близо. –
А њој свану:

„Пролеће је близо.“

Небо ће се заблистати блистом,
Гора ће се заоденут' листом,
Сунце синут' како није давно. –
Одазва се:

„Ох, сунашце славно!“

Оживиће у лугу славуји,
Сва ће гора песмом да забруји.
Она шапну:

„Ох, мили славуји!“

Дић' ћемо се фрушкогорском рају,
Ићи ћемо све у загрљају,
Пландовати по оном буквику.
Она рече:

„Ти ћеш носит Смиљку!“

Гледаћемо лишће и дрвеће,
Брати ћемо јагоде и цвеће,
Дивећи се планинскоме миру,
Стићи ћемо белом манастиру;
Па у храму, где су рајски зраци,
Молићемо с' Богу –

„И божијој мајци!“

Знаш у хладу, испод оне гране,
Бистри извор где смо били лане,
Кажу да је из вилиних двора,
Од њег' болник оздравити мора.

„Оздравити мора...“

Кад с' окрепиш на томе студенцу,
Тада ћемо поћи горе к Венцу,
Ићи ћемо стазом и вијугом,
Ићи ћемо пропланком и лугом,
Оном вису –

„Што је небу близу.“

Откуд видиш на све четир' стране
Даљна места, њиве и пољане;
Лево Дунав, Банат, Бачка мила,
Авала се десно заплавила,
А подаље ти брежуљци сиви,
То је Босна – и ту Србин живи.

„Је ли – Србин живи...“

То је рекла, па је задрхтала;

Очи свела, па мирно заспала.
- Гледамо је, шта ли, Боже, сања,
Уморена од тог путовања.

Ми стојимо – мира јој чувари –
Гледећ' лице како јој се жари –
А том жару допирују хлада
Уздисаји нашег празног нада.

Јован Јовановић Змај и Ружа Личанин

Google претрага

Из прве руке

Гугл у част Јована Јовановића Змаја, за његов рођендан

Јован Јовановић Змај

Амблем СКЗ, израдио га тадашњи потпреседник **Ј. Ј. Змај**

Лист „Невен“, уређивао га **Ј. Ј. Змај**

Змајево писмо и Ружин одговор

Увек сам се чуддио, кад је ко писмо писао тамо где би се речима изразити могао; сад видим да нисам имао право. Сад најбоље видим да има ствари, које се ни речима ни писмом довољно казати не даду, а затајити, прећутати - никако.

Ви, читајући сад ово писмо или сте се намргодили или - или сте се можда мало застидели осећајући да вам сасвим неповољно није.

Ако се мргодите, дерите писмо тако, молим Вас; Немојте даље читати, - што и да знате где помоћи не можете, - подерите га тако, па заборавите да сте га икад добили, - заборавите сасвим, - Ви ћете лако - а ја ћу како узмогу.

Али ако га подерали нисте, ако сте (не само из љубопитства) и на ову страну прешли, то седите, па ми напишите да ли је Ружино срце са свим њено, па ако је - и ако ја Ружи сасвим немио нисам, ако бих могао и милији бити, то ми шаљите брзо то неколико речи, да их пољубим онако како се само еванђеље љуби.

Да знам да ћете Ви ово писмо иоле радо читати, пустио бих срцу на вољу, - али онда бих Вам имао толико писати и казати да у Вашу шатулу заиста не би стало.

Од како знам, цвеће сам увек воле зато што је лепо, добро и невино, што мирише, што се човек њиме накитити и поносити може, - али никад још нисам толико, тако слатко и озбиљно о цвећу мислио као сад, и то о ружи и о рузмарину.

Ви ћете можда ово писмо госпођици сестри и госпођи матери показати, - немарим, али само немојте пре док ми без ичијега савета, из свог срца, искрено српски на ово писмо одговорите.

У највећој хитости завршујем, јер ме кола чекају. Надам се кад дођем - надам се много. - Бар ћу на путу натенани мислити моћи како Вас је писмо моје расрдило или изненадило. Будите ми здрави, -сам се чудим од куд сам нехотице писмо ово пољубио.

5. дек. 1861.

Ј. Јовановић

Поштовани господине

Кад сам Ваше писмо примила, нисам знала јесам ли будна или ми је на сну дошло.

Дуго сам се мучила хоћу ли детињу дужност преступити и без материног знања жељу Вам испунити, најпосле одважим се уверити Вас да је срце још сасвим моје, да чије би било, кад све до сад нисам знала да се може коме поклонити, слушала сам више пути, ал осећала и веровала нисам.

Ружа